

Bárkányi Richárd: Balástya

Csongrád megyében, Szeged mellett 25 km-re található egy kis falu hatalmas tanyavilággal, amely 110 km²-en terül el. E kis falu neve: Balástya. Számomra ismerős név talán túlságosan is, de vannak, akik még nem is hallottak erről a kis településről, pedig nem is tudják, mennyi meglepetést tud okozni még egy olyan embernek is, mint

én, aki világeletemben itt élt.

A pusztaság benépesítése már a XIII. században megkezdődött. A tatárjárás után kunokat telepítettek ide, ekkor alakultak ki nomádfajta szállások, de a tanyák őseinek mégsem ezeket tekintjük, hanem a később török idők alatt és után kialakult szállásokat.

A hódoltság idején a lakosság inkább a városok biztonságát választotta, majd a törökök kiűzése után Szeged lakossága fokozatosan települt ki a pusztára. Elsősorban állattartó szállások jöttek létre, így csak azok éltek kint, akik az állatokkal foglalkoztak, ők is csak ideiglenesen.

A homokos, síkvidékű pusztta 1725-től tartozott Szegedhez. A királyi kamara 1774-ben utasította Szeged városát, hogy a kisteleki pusztta határából 11 ezer hold földet szakítson le és népesítse be, majd ezeket a földeket adja bérbe a város, így az eddig csak állattartással foglalkozó szállások lassan kétfunkciójúak lettek. Elkezdtek a földműveléssel foglalkozni, ami a mai mezőgazdaságunk alapjait adta. A homokos talaj miatt főként szőlő- és gyümölcsstermesztésbe kezdtek, de juh- és lótarással is foglalkoztak, valamint széksósöpréssel.

A második nagy kirajzási hullám a XIX. század második felére esett, elsősorban a Szeged-felsővárosi lakosság tartott igényt a mezőgazdasági termékek és az újonnan bérbe adott földek iránt. Ez a kirajzási hullám újabb lendületet adott az éppen születendő falunak. Egyre többen hagyják ott a városi házukat, hogy kint élhessenek a teljesen pusztai tanyájukban. A város kénytelen volt a Felsőtanya vidéket kapitányságokra osztani, hisz már jelentős méretet öltött. Ezeket a Szeged polgármestere által kijelölt kapitányok vezették, így jött létre Csengele, Szatymaz, Balástya, Gajgonya, Őszeszék és Fehértó. A kapitányságok fontos adózási, igazgatási és rendészeti feladatokat láttak el.

A népességszám növekedése tette szükségessé, hogy a térségben egy központ alakuljon ki. Balástya őse Szeged-Felsőközpont, amit 1891. október 25-én, vasárnap avattak föl. Ezen az avató ünnepségen részt vett két nagy tiszteletnek örvendő személy: Munkácsy Mihály és Mikszáth Kálmán. Munkácsy az éppen készülő Honfoglalás című festményéhez keresett arcokat, mivel rengeteg parasztember hasonlított a honfoglalás kori magyarokra. Mikszáth így írt róluk: „*Gyönyörű típusok akadtak: ős arcok, szőrrel benőve egészen a szemig, csontos,*

Balástya címere. A korona az önkormányzat, a sisak a hajdani hősi halottak, a levelek a virágzó gazdaságot jelentik.

körteképű kunok, laposfejű tatárok keresztbevágott szemmel, nyomott pogácsaképű besenyők, széles girbegurba fiziognómiájú, zömök termetű magyarok, apró, bent ülő szemekkel.

Munkácsy Mihály: Honfoglalás

Ekkor jöttek létre falunkban a legszükségesebb „intézmények”: parókia, templom, orvos, iskola, állatorvos, csendőrség, bolt és kocsmá.

Szeged 1945-ig birtokolta a falut, amikor is a várostól bérelt területeket az itt élők megvásárolták. Ennek köszönhetően 1950-ben önálló település lett, és felvette a Balástya nevet. Jelenlegi területét Felsőközpont-Kapitányságból, Gajgonyából, Ószeszezből és Kapitányság egy részéből alakították ki. Az önállósodás ellenére szerencsére megmaradt a falu körüli tanyás szerkezet. Érdekes, hogy a népesség az önállósodás óta egyre csökken. 1949 és 2005 között 6369 lélekről 3511-re csökkent.

Az 1956-os forradalom kis falunkat is elérte. A forradalommal szimpatizálókat a templom kertjében akasztották fel. A forradalom leverésére induló tankok egy része Balástyán keresztül haladt át.

Az itt élő emberek több évszázadon át megtanulták, mit és hogyan termeljenek a homokon. Meghonosodott a kertkultúrás gazdálkodás, a szőlő-, a gyümölcs-, a burgonya-, a zöldségfélék termesztése.

A mezőgazdasági termelés fejlődésének fontos háttere volt Balástya jó közlekedés-földrajzi helyzete. Áthalad területén az E75-ös nemzetközi főút, és a Szeged-Budapest vasútvonal.

1961-től termelészövetkezetekben és háztáji gazdaságokban folyt a gazdálkodás a tanyákon.

1990-ben kezdődött a termelészövetkezetek felszámolása, majd a magángazdaságok megerősödése. Jelentős a fóliás növénytermesztés és a virágkertészetek száma, ami napjainkra ugyan jelentősen csökkent, de változatlanul községünk az ország primörzöldség és vágott virág termelésének egyik központja. Az utóbbi időkben fellendült a levendula termelése is. A termelők nagy odafigyeléssel készítenek belőle illatpárnát, szappant, pálinkát, de van, aki szívesebben köti csokorba és kirakja otthonában, hogy levendulaillat terjengjen otthonában.

Balástya elhelyezkedése

Az 1970-es évektől a mai napig, a fellendült gazdasági élet hatására egyre több ház épül a falu központjában.

A rendszerváltás után folyamatosan fejlődött a község portalanított utakkal, járdákkal, parkolókkal, gázvezeték-hálózattal, kábeltévé-rendszerrel kibővült telefonhálózattal, sportcsarnokkal, autópálya fel- és lehajtóval, csatornával. Folyamatos az épületek felújítása: iskola, óvoda, könyvtár, templom és önkormányzati épületek.

Balástya „díszparkja” az iskola mellett. Régen sokat jártam ide a barátaimmal, ma már sajnos egyre kevesebbet

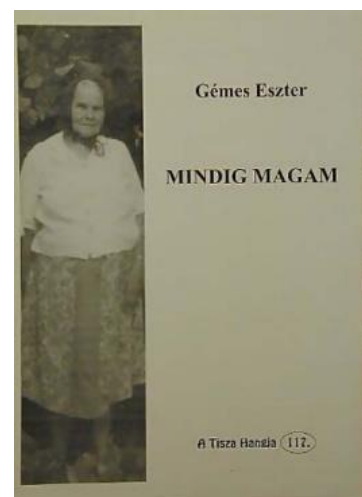
Ha ma elmegyünk Balástyára, akkor először a gyönyörű templomot lehet látni, melyet 1903. október 11-én Dessewffy Sándor püspök avatott fel Páduai Szent Antal tiszteletére.

A Páduai Szent Antal templom kívül s belül

Akik a templom építésében segítettek, azoknak a nevét felírták egy papírra, és egy befőttes üvegbe tették. Ezt az üveget beleépítették a templomunkba, hogyha valaha is elbontják ezt a templomot, akkor emlékezzenek, kik építették, így nevük, ha nem is örökre, de fennmarad. 2012-ben újították fel, így aranszínű tornya büszkén magasodik a falu fölé. Belül épp olyan pompás, mint kívül, a főoltár teljes egészében fából van, egyetlen egy műanyag vagy fém része sincs. A festményen Páduai Szent Antal látható a kis Jézussal a karjában.

Ha tovább megyünk, megláthatjuk a könyvtárat, amit **Gémes Eszter** balástyai íróról neveztek el. Az író fő műve a **Mindig Magam (1979)** című könyve, melyben Rózsa Sándorról szóló történeteket örökített meg az utókornak. Nem ő volt az egyetlen író kis falunkban: többek közt itt élt **Bitó Józsefné Gera Eszter**, aki a régi életet írta le a **Régi paraszti életünkre emlékezem** című művében, **Kovácsné Raffai Éva**- más néven **Evelyn Gold**, aki nagyszüleinek állít emléket az **Emelt fővel** című regényében, részletesen bemutatva az egyszerű tanyasi élet mindennapjait és végül, de nem utolsósorban jó barátom és egyben tanítóm **Jenei Norbert** költő, kézilabdaedző, magyar- és hittanár, aki verseiben írja le gondolatait.

A könyvtár mellett található az általános iskola, amelyet Munkácsy Mihályról neveztek el. Az iskola régen egy mezőgazdasági központ volt és a teret

jelölő Lenin tér- tábla őrzi a szocializmus emlékét. Maga az iskola épülete munkásszálló, az udvar közepén lévő kézműves terem köztéri mosdó, a menza pedig istálló volt.

Az általános iskola fő épülete

Régen Balástyán két óvoda is volt, majd az önkormányzat úgy döntött, hogy épít egy új, nagyobb óvodát az iskola mellé, így a régi permet- és vegyszertároló raktárat építették át az új óvodává.

Balástya látnivalói közé tartozik az Őszeszéki-tó mely nevében őrzi, hogy itt régen szikes volt a talaj (Ősze szikes-tó). Ma magánkézen van, így horgászni rajta sajnos nem nagyon lehet.

Balástyához tartozik többek közt Nandafalva, a hindu templommal együtt, amit az itt élő hindu vallásúak alapítottak 1979-ben. A templom építésze, szobrai, freskói mind gyönyörűek. Szerencsére a római katolikus és a hindu vallás jól megfér egymás mellett, mindkét egyház tiszteli a másikat.

Balástya egy igazi „fesztivál falu”. Az itt élők válogathatnak a rengeteg esemény közül.

Az évente megrendezésre kerülő szántóverseny hatalmas izgalomban szokott eltelni. Az önkormányzat által kiadott földterületen felsorakoznak a traktorok. A traktorosok még utoljára ellenőrzik a tárcsát, ránéznek kedveseikre, gyermekeikre, egy a cél. Minél

A szántóverseny egy részlete.

gyorsabban és szebben megtárcsázni a földet- és hirtelen hátul a sátorban megszólal a duda, a traktorok elindulnak, az izgalom a tetőfokára hág. Idén vajon ki nyer? Nem tudni, de az biztos, hogy aki eljött, nem mehet haza üres hassal. A szokáshoz híven minden eseményen van egy bogrács, és ebben a bográcsban mindig fő valami finom.

A szántóversenyt követi ősszel a Zöldség és Virág Fesztivál, amit mára már a falunapokkal együtt szoktunk tartani. Ekkor az egész falu zöldbe öltözik, de főként a sportcsarnok, ami egy

Ujvári László polgármester úr beszédet mond a Zöldség és Virág Fesztiválon

kiállító teremmé alakul át ilyenkor, szinte egy kisebb esőerdő költözik be ilyenkor a csarnokba. Az csarnok melletti tisztáson pedig a kézművesek munkáit lehet megcsodálni, megvenni.

A hagyományosan megrendezésre kerülő Böllérfesztivál már falunk védjegye is lehetne. Egy tucat magyar mangalicát vágnak le és dolgoznak fel a falu böllérei ilyenkor. Talán ez a legnagyobb rendezvény, hisz a legfiatalabb óvodástól a legidősebb nyugdíjas bácsiig mindenki részt akar rajta venni. Természetesen ilyenkor többféle főzőversenyen vehetnek részt a böllérek és a falu egyéb lakói.

A falu böllérei nagy gonddal készítik a falu ebédjét

Beköszönt a tél, és a kis betlehemezők kopognak az ajtókon. Hideg van, átfáztak, ezért behívják őket, meleg teával és süteménnyel kínálják őket. Mindjárt karácsony, és mindenki tudja, hogy ilyenkor mindig lesz valami érdekesség a templomban. A gyönyörű éjféli mise után legutóbb a kecskeméti katonazenekar jött el, és adtak egy gyönyörű koncertet a balástyaiaknak. Elolvadt a hó, s a tavasznak is már lassan vége. Mindenki tudja mit jelent ez.

A templomunk előtt már égnek az adventi gyertyák.

Hamarosan itt a templomunk búcsúja. A Páduai Szent Antal tiszteletére adott szentmisén a falu zöme részt vesz, majd a mise után elmegy a vásárra ahová, ha belép, megcsapja a frissen sült húsok gőzei és a kürtöskalács édes illata.

Látszólag nagy az öröm ebben a kis faluban, de a múltjának van egy sötét foltja. Ezt a foltot úgy hívják, hogy Szabó Zoltán, más néven a „Balástyai Rém”. 1998 és 2001 között bizonyítottan négy nővel végzett, de áldozatait hat főre becsülik. 2001-ben elkapták és tényleges életfogytiglanra ítélték. 2016-ban a szegedi Csillagbörtön szigorított osztályán felakasztotta magát a „Gyálaréti családgyilkossal”.

Érdekesség, hogy szinte minden magyarországi McDonald's gyorsétterem Balástyáról rendeli a salátát. A Becsey család csak az egyik, akik ipari méretben természetesen Balástyán, de a gyorsétterem tőlük rendeli rendszeresen a salátát a hamburgerekbe és egyéb ételeikbe.

A „Rém” bilincsben

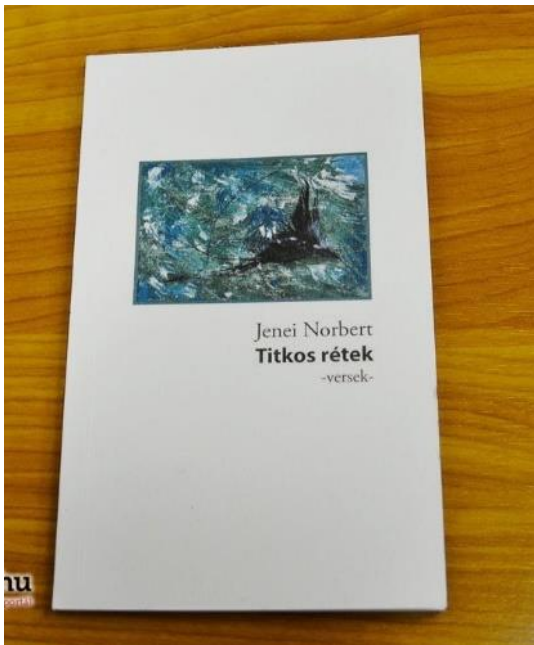

Becsey Zoltán és felesége büszkék terményeikre

Jenei Norbert költő

Második verseskötete, melyből én is kaptam egy példányt tőle.

Jenei Norbert írt Balástyáról egy verset is:

Jenei Norbert: Balástyám

kimondva százszor is neved
szerelmed fénye utamon vezet
át a sűrű életen
azokon a bűvös réteken

karod virágos ölelése
hinti mézét a vetésre
olyan puhán édesgetsz
nyíló szemekkel zöldellessz

ázott benső tengerem sója
mélyen édesedő tója
lesz madárka húsodnak

miből milliók újulnak

mezítlábas lelkem hozzád fut
hitvalló csókodból számra is jut
levendula lanyha lilája
lesz bőrömnnek bíbor imája

hímzi az életem minden igéd
sejtjeim szótlannul mind a tiéd
arcomat lelem szíved határán
hitemnek őrzője századok folyásán
szerelmem, szerelmem, az én Balástyám
Balástyám

Mivel én már lassan két éve kollégista vagyok Szegeden, így sajnos lemaradok azokról az eseményekről, amik otthon történnek. Minden péntek délután, amíg a busz visz erre a helyre, felidéződik szinte minden emlékem. Az a nyugodt kis tanyasi ház, az a csendes környék, testvéremmel közös emlékeim. Amikor édesanyám első nap elvitt az óvodába, és hogy mennyire haza akartam menni. Minden óvodás fellépés a különféle rendezvényeken. Majd jött az iskola alsó tagozata. Emlékszem, mennyire jól akartam teljesíteni, hogy büszkék legyenek rám tanáraink, szüleim. Felsőben természetesen már nem akartam ennyire megfelelni, és

inkább eljártam sportolni, szakkörökre, csak hogy ne kelljen a napköziben lennem. Szerettem, amikor télen az iskola mögötti réten hógolyó- háborúkat vívtunk, majd feküdtünk otthon egy hétig, mert valamiért megfáztunk. Azok a méta meccsek, amiket tavasszal játszottunk tesi órákon, és hogy tanítás után mindig elmentünk a sarki zöldségeshez venni téli fagyit, savanyú cukrot és Dunakavicsot.

A busz beért Balástyára és leszálok. Hirtelen megérem a levendula illatát, és eszembe jut minden egyes levendulaárus, akik mindig árulnak valami különlegességet a rendezvényeken. Meglátom a templomot. Szeretek ide járni. Minden vasárnap reggel, amikor vége lett a szentmisének, odajött hozzám Karcsi bácsi és megkérdezte: „*Hogy vagy? Ugye jövő héten is jössz?*”. Mindig megígértem neki, hogy jönni fogok jövő héten is, de egyszer nem volt jövő hét. Többet nem találkozhattam Karcsi bácsival. Minden alkalommal megemlékszem róla, amikor hazaérek Balástyára.

Kis házunk hátsó kertje az első téli havazás után.

Édesapámmal közös nyári munkánk gyümölcse. Egy balástyai sose unatkozik

Haza, érdekes szó. Mindenkinek mást jelent, a többségnek Magyarországot. Nekem Balástyát. Lehet, hogy vannak szebb és jobb helyek, de nekem ez a kis falu, annyi apró csodával, annyi étellel teli emberrel, éppen megfelel.

Készítette: Bárkányi Richárd 9. T

Felkészítő tanár: Vajdáné Sásdi Mercédes

Iskola neve: Szegedi Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium

Szeged, 2019. 03. 14.

Felhasznált források: <http://balastya.hu/>